

Stockholm den 3 december 2012

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

KLYS synpunkter på delbetänkandet Harmoniserat inkomstbegrepp – Möjligheter att använda månadsuppgifter i social- och arbetslöshetsförsäkringarna (SOU 2012:47)

Presentation

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – är konstnärorganisationernas samarbetsorgan och paraply i frågor av gemensamt intresse. Genom våra 15 medlemsorganisationer företräder KLYS ca 30.000 konstnärligt yrkesverksamma i Sverige såsom bildkonstnärer, musikkapare, författare, journalister, musiker, skådespelare och regissörer.

Ett av KLYS övergripande mål är att förbättra de ekonomiska och sociala villkoren för yrkesverksamma kulturskapare samt att ge dem bättre förutsättningar att kunna leva av sin konst. En viktig del i detta arbete är att verka för bättre social trygghet åt kulturskapare genom t ex rimliga sjukförsäkringar, pensioner och arbetslöshetsförsäkringar för dessa yrkesgrupper.

KLYS hade ett särskilt möte med utredningens huvudsekreterare under våren 2011, då flera av de synpunkter som framförs i detta yttrande togs upp. KLYS är inte remissinstans till utredningen, men eftersom socialförsäkringssystemet i så pass hög grad påverkar våra yrkesgruppers villkor har KLYS funnit anledning att lämna nedanstående synpunkter. Vi är mycket angelägna om att utredningen i den fortsatta beredningen tar hänsyn till yrkesverksamma kulturskapares särskilda situation på arbetsmarknaden.

Villkoren för konstnärligt yrkesverksamma

Antalet konstnärligt yrkesverksamma med traditionella tillsvidareanställningar är mycket få. Istället präglas kulturarbetsmarknaden av olika former av tidsbegränsade anställningar, av egenföretagande (F-skatt) och olika typer av kombinationer av anställningar och egenföretagande. Kännetecknande är dessutom att arbetsförhållanden ofta skiftar över tiden. Ersättningsnivåerna är generellt sett låga, vilket tillsammans med återkommande perioder av arbetslöshet, undersysselsättning och/eller inkomstlöshet medverkar till att de lagstadgade socialförsäkringsförmånerna ger ett dåligt utfall.

Fler och fler yrkesverksamma kulturskapare arbetar som egenföretagare och är registrerade för F-skatt. Ofta har dessa egenföretagande konstnärer med F-skatt samtidigt en del av sin försörjning från anställningar med A-skatt, vilket innebär att man är en s k kombinator.

Dessa atypiska arbetsförhållanden skapar problem i förhållande till sjukförsäkringen och andra trygghetssystem.

Ett harmoniserat inkomstbegrepp

KLYS menar att ett förändrat inkomstbegrepp kan vara en väg till förenklingar och förbättringar i socialförsäkringssystemet, särskilt som Försäkringskassans utredningar för att fastställa SGI tenderar att dra ut på tiden för personer med många korta jobb och osäkra inkomster. Samtidigt saknar KLYS i den aktuella utredningen analyser om hur ett förändrat inkomstbegrepp skulle komma att påverka alla de personer som har oregelbundna visstidsanställningar och de som är s k kombinatorer. Utredningens analyser och exempel utgår primärt från tillsvidareanställda och deltidsanställda med ett fast arbetstidsmått, trots att utvecklingen går mot allt fler visstidsanställningar och ett ökat antal kombinatorer även på andra områden än inom kultur- och mediesektorn. Enligt KLYS skulle socialförsäkringsutredningen behöva fördjupa sina analyser på dessa områden.

Problem inom sjukförsäkringen för konstnärligt yrkesverksamma

Det finns flera problem, såväl förknippade med tillämpningen som med själva regelverket, som yrkesverksamma kulturskapare stöter på i förhållande till socialförsäkringssystemet. Många av dem är förknippade med dagens regler för beräkning av SGI. KLYS har på senare tid haft en dialog med Försäkringskassan, där vi påtalat de tillämpningsproblem och andra problem relaterade till sjukförsäkringen som är vanliga på kulturarbetsmarknaden. Exempel på dessa problem har sammanställts i ett dokument till Försäkringskassan som biläggs detta yttrande.

Utgångspunkten har varit de ställningstaganden som gjorts av regering och riksdag om att de problem som skapas för yrkesverksamma kulturskapare inom andra politikområden inte ska övervältras på kulturpolitiken. Utvecklingen har dock gått åt motsatt håll. Konstnärligt yrkesverksammas svårigheter att få den ersättning och det stöd från socialförsäkringssystemen som man är berättigad till har varit föremål för ett antal utredningar som inte lett till några mer långsiktiga och stabila lösningar. Problemen har också under senare år belysts i ett antal rapporter från Konstnärsnämnden.

Ett av huvudförslagen i utredningen Konstnärerna och trygghetssystemen (SOU 203:21) som KLYS på olika sätt försökt genomdriva är att inom Försäkringskassan inrätta en samordnad hantering av konstnärers ärenden för att medverka till en snabbare, enhetligare och mer rättssäker bedömning.

Det är angeläget att socialförsäkringsutredningen tar hänsyn till dessa utredningar och rapporter. KLYS föreslår att utredningen som ett första steg tar fram en särskild underlagsrapport om det framtida socialförsäkringssystemet i förhållande till kulturarbetsmarknaden.

Kombinatörer

Ett av de problem vi lyfter i sammanställningen handlar om SGI för kombinatörer. När det gäller kombinatörer utgår Försäkringskassan i sin praxis från att en sådan normalt är en person som parallellt med sin anställning på deltid bedriver verksamhet i ett eget företag. I verkligheten och särskilt på kultur- och medieområdet finns dock andra typer av kombinationer som är vanliga.

Många kulturskapare som är verksamma som egenföretagare blandar företagandet med olika former av tidsbegränsade anställningar (projektanställningar, vikariat o s v som är kortare än sex månader) en eller flera gånger per år. Den som på detta sätt bedriver näring *under en viss period* under året och är anställd *under en annan* kan dock inte, enligt nuvarande tillämpning av regelsystemet, använda sig av både inkomsterna i företaget och inkomsterna från anställningen för beräkning av SGI. Detta trots att det erläggs arbetsgivaravgifter i båda fallen. Den inkomst som deras SGI baseras på motsvarar alltså inte alls den inkomst som de faktiskt går miste om när de blir sjuka.

I det aktuella delbetänkandet tar kommittén själv upp problem förknippade med kombinatörer (på sid 255) och konstaterar att ytterligare analyser måste göras av behovet av särreglering för kombinatörer. KLYS anser att utredningen i dessa ytterligare analyser måste uppmärksamma problematiken för denna typ av kombinatörer. Vi menar att man i ovan nämnda fall måste landa i att det ska vara den totala inkomsten, oavsett om det är inkomst från tjänst eller från näringsverksamhet, som ska ligga till grund för SGI.

I KLYS medlemsförbund SJFs yttrande utvecklas problematiken för kombinatörer på medieområdet. Vi ber därför om att i övrigt hänvisa till deras yttrande i denna del.

Arbetslöshetsförsäkringen

Ett annat växande problem är kopplat till kravet på att man som kombinatör måste vara anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen för att kunna få sjukpenning från Försäkringskassan som A-skattare. Detta krav skapar svårigheter redan när man går mellan många korta jobb som anställd, men blir än mer påtagligt för personer som blandar visstidsanställningar och egenföretagande. Eftersom dessa personer inte har möjlighet att få a-kassa mellan sina anställningar och inte heller är i behov av arbetsförmedlingens service i övrigt, är kravet att anmäla sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen oskäligt. Samtidigt innebär det en svårmotiverad administrativ belastning på Arbetsförmedlingen att skriva in personer som arbetssökande enbart av det skälet att dessa ska gardera sig mot risken att bli sjuka mellan sina jobb.

Det finns också andra problem kring arbetslöshetsförsäkringen i förhållande till ett harmoniserat inkomstbegrepp som tas upp i KLYS medlemsorganisation Teateförbundets remissyttrande, till vilket KLYS hänvisar.

Sammanfattning

KLYS anser att socialförsäkringsutredningen i det fortsatta arbetet särskilt bör uppmärksamma och analysera konsekvenserna av hur utredningens kommande förslag kan komma att påverka dels visstidsanställda med flera och oregelbundna anställningar, dels kombinatörer. Dessa grupper bör i så hög grad som möjligt ha samma skydd som fast anställda löntagare, vilket inte är fallet idag.

För KLYS

Ulrica Källén Lörelius
Verksamhetsledare
KLYS